

...JA ME PURSIKONEISSA SEILATTIIN NOITA PALLAKSEN AALTOJA

Oli sunnuntai-iltapäivä 30. 3. 58. Kuukausia kestäneen vaivalloisen ja vaarallisen matkan jälkeen olimme vihdoinkin perillä rakkaitten Pallas-tuntureitten juurella. Tie oli kulkenut äärettömien erämaiden läpi, olimme nähneet tuhatpäisiä susi- ja jääkarhulajumia, olimme soineet vihameilisiä lappalaisheimoja vastaan, olimme palelleet ja syöneet korppuja. Ainoa sivistyksen merkki oli ollut ohittavien tai vastaantullevien turistien autot, jotka poronsarvineen ja -taljoinen, värikkäine suksineen ja merkkeineen selvästi osoittivat, että kyseessä oli aitoja Lapin-hulluja. Vaarallisen tarunnan sai kerran Juha, joka heräsi autossa ja luuli näkevänsä strutsin. No niin, olimme siis perillä, Tonava-merkinneen pikkubussi ja yhdeksän pikiläistä, uupuneita mutta onnellisia. Totesimme heti iloksemme, että ainakin 2/3 konekannasta oli selviytynyt kunnialla pitkistä kuljetuksesta — perillä oli myös kuorma-auto ja sen lavalta PIK:n ja Porin PIK-5:t. Kiitos Kallen ja Svenan, yrityksen luotettavimmat "kuskit".

O Kohta peility valkoinen ja koskematon hanki koeneostolla, öljyastioilla, moottorin lämmitysallteen osilla, pahvilla, vanerella ja lankulla. Valkoinen mies oli jälleen vallannut Pallaksen luonnonpuiston. Ahkiolla vedettiin kuorma toisensa jälkeen Jannelan kämppään, jonka "uunisessa" lepatti iloinen tuli. Leirin ensimmäinen teevesi oli kiehumassa.

O Talvimaismena oli kaunis auringon myöhemmin illalla värjätessä tuntureitten länsipuolen oranssilla ja punaisella. Varjot pitenevät ja muuttuivat tumman-siniksiksi. Lunta oli tänä talvena runsaasti, varsinkin meidän tulevalta lentokentältä, Pallasjärven jäällä. Siinä oli tosiaan huolestuttavassa määrin, totesivat ensimmäiset pioneerit, jotka lähtivät kokeilemaan hankkea, ja rantapenkkiä lähellä upposivat vyötäröä myöten lumeen (muutaman päivän jälkeen tähän oli jo totuttu).

O Vihdoinkin kuului lännestä päin kaunoa odotettu laulu — lentomoottorin surina. Porin Tiger Moth ja PIK-12 saapuivat paikalle, kaikki oli mennyt aikataulun mukaisesti. Neljä jäätyynyttä lentäjästä kannettiin kämpän uunille sulamaan, Roope, Jaska, Oskari ja Urpo.

O Maanantaiaamuna herättiin auringon nousussa, viotest kasattiin, haettiin lentobensiiniä Muoniosta, tuulipussikomitea suunnisti suksilla Pallastunturille päin ja leiri oli valmis alkamaan. Mutta lumitilanne lentokentällä oli huolestuttava. Motti-parka aurasi muutama kerran sukelusveneeseen tyylin järkevää pintaa, upposi välillä vatsaa myöten, pääsi hangele ja upposi jälleen. Hengästynenä se pääsi vihdoin takaisin tukikohtaan ja jäi lepäämään. Jotain oli tehtävää. Mitä useampi kokki, sitä enemmän soppaa. Päädettiin lopuksi kansanhiljontapaiseen ratkaisuun, ja niin muodostui ensimmäisestä leiripäivästä hiihtöpäivä. Jokaisen leiriläisen velvollisuutena oli hiihtää pitkin 1,5 km pituisia kiitoratoja vähintään neljä kertaa. Näin saatiin ohut hanki rikotuksi ja aurinko sulatti jäljet. Seuraavaan yön pakkasivat kovettivat kiitoratoja, jotka tiistai- aamuna oli käyttökelpoisessa kunnossa. Tuulipussikomitea saapui uupuneena illalla kämppään ja ilmoitti kalkkien tarvikkeiden olevan tunturin huipulla, mutta ettei tankoa ollut ehditty pystyttää. Tämä ilmiö oli jo aikaisemmin havaittu tukikohdassa, missä oli vallalla käsitys, että herrat olivat ymmärtäneet väärin ja ripustaneet tuulipussin turistihotellin naulakkaan.

O Tiistai- aamuna oli sitä yhä kaunis kuin edellisnä päivänä, oli lounasstuoli eikä näkynyt pilvenhatta- ran. Haa, huudahti kreivi murteella espanjankielellä, termiikkipäivä tai ainakin rinnepäivä. Koneet vedettiin kiitoradalle ja suoritettiin muutama konehinaus vi- tosilla ja kahdellaistolla. Ei löytynyt termiikkä eikä

rinnetuulta. Ehkä aurinko ei lämmittänytään tar- peeksi? Kannattiko jatkaa mäenlaskua? Havaittiin kuitenkin jonkinmoista etoa tuollisa lennettyessä pois rinteestä tunturin yli tynnenpuolelle, varsinkin kovasti laskevia, 3—5 m/s. Kun on laskevia, täytyy myöskin olla noseuvia. Ja niitä olikin. Klo 09.50 törmäsi PIK- 12 neljän metrin nostoon Pallaskeron itäpuolella, puo- lisoista kilometriä huipusta laskettuna. Korkeutta oli ehkä 350 m, siis selvästi huippujen alapuolella. Mikä kevättintti, ajattelivat herrat Ranta ja Hed- ström ja kaksitoista meni tuikkaan kaartoon. Nosto oli kapeahko, mutta tuntui ulottuvan pohjoiseen päin melko pitkälle. Se ei tosiaan tuntunut loppuvan lain- kaan. Kaarrot venyettiin yhä pitemmiksi, kunnes lo- pulta lennettiin suoraan kaartamatta. Variometri oli pudonnut +3 miini. Ei tuntunut puskan puskaa, lento maistutti lähinnä kesällä mäenlaskukelkkaa. Mutta yöspönnä. Tunturit hälyivät vähitellen alapuo- lelle ja korkeusmittari liikkui tasaisella vauhdilla. Variometri oli kuin nautattu kolmosen kohdalla. Palk- skurun kohdalla tuntui pientä pyörtelyä, mutta Pyhä- ja Taivaskerojen takana oli ilma jälleen tasai- nen. Tämä ei enää voinut olla termiikkä, ei yöskään rinnetuulta. Pallaksen aaltovirtaukset oli vihdoinkin löydetty!

Tukikohdalla syntyi kiirettä. Salo ja Vuontila lähtivät ilmaan viotissa ja astuivat suoraan leikosta "hissiin" n. 600 m:n korkeudessa. Rovaniemen Grunau Baby, joka oli saapunut maanantaina, odotti vuoroaan.

O Tuhatmetrin korkeudessa rupesti variometri heilittäisiin ja putosi vähitellen pienempiin arvoihin. N. 1500 m:ssä se oli kuitenkin ehtinyt vasta kakko- seen. Nostaluse kapeni myös, mutta pituus pysyi sama- na, ulottuen yli koko Pallaksen tunturiryhmän eli n. 10 km:n matkan. PIK-12 jätti noston 1900 m:ssä ja lähti miehistön vaihtoon. Lentäminen aloissa tuntui jo nyt liiankin helpolta. Päivä jatkui muuttumattoma- na. Kun hissin lähtökohta kerran oli löytynyt, ei ollut enää kysymys siitä, pääsiko aaltoihin vai ei. Annettiin tarkat aikarajoitukset eikä kukaan "räpsähtänyt". Puo- lentoista tunnin lennolla ehti käydä 2000 m:ssä ja tu- tustua aaltoihin, ihailia maisemia, ajaa muutama kerr- ran edestakaisin pitkin nostaluetta, joka näytti yhä pitenevän, kunnes se lopulta ulottui Keimistö-tunturista aina Onunastunturi-ryhmään asti eli n. 40 km:n pituisen matkan, kiertää Pallastunturiryhmän, koukuta hotellin lämpöpuolella ja tulla laskupaikalle hyvällä korkeusmar- ginaalilla. Lentäminen oli muuttanut uskomattomaksi moottorittomaksi moottorilennoksi. Aurinko oli jo eh- tintynyt tuntureitten taakse, kun viimeinen lasku suori- tettiin klo 20.25. Ensimmäisen lentoapäivän tulos: 17 starttia, 26 tuntia 38 min., paras korkeus 2400 m, pisin lento 8 tuntia 7 min. (Salo), kaksi HC-aikaa (Salo, Hed- ström). Olimme enemmän kuin tyytyväisiä.

O Tiistai- iltaansa saapui leirin ulkomaaalainen vieras, herra Lars J o h a n s s o n Tukholman Teknillisen Korkeakoulun Lentokerhosta, mies, jolla oli purjelentoko- kemusta parista talvilentoleiristä Ruotsin Are-tuntu- reilla ja Samadenista Sveitsistä. Hän oli siinä ainoa lei- rilläistä, jolla oli aikaisempaa aaltopurjehduskokemus-

Koneet on vedetty rantaan lepäämään raskaan lento-päivän jälkeen, taustalla Pallastunturit (vas.). Koime jokeria, jotka löysivät aallot: Ranta, Hedström ja PIK-12 (alla). Lunta, aurinko, tuntureita, lentokoneita — talvilentoparatissi Pallas (oik.).

ta ja luultavasti paras teoreettinen tumemus. Hän soeputi hyvin primitiivisiin oloihimme herättien ensin yleistä hilpeyttä näyttämällä kaksi puhdasta lakana-rullaa.

Keskiviikkoaamuna oli sää edelleen ennallaan, mutta kiikarin avulla todettiin tuulipuussista (joka oli saatu pystytetyksi edellisenä aamuna Pallastunturin huipulle) voimakkaampi tuuli kuin histaina. Suunta oli muut-tumaton. Arviolta tuulen nopeus oli puolenpäivän ai-kaan 15—18 m/s tuntureitten huipulla. Ja aallot löy-tyivät, samasta paikasta kuin tiistaina. Nousunopeu-det olivat samat, mutta nostoalue ylettyi hieman korkeammalle, ensimmäisessä aallossa 2700 m:iin. Toi-ssa aallossa, joka sijajsi n. 4 km ensimmäisestä itään päin, oli käyty jo edellisen päivänä, mutta löytämättä mitään parempaa nostoa. Siirtyminen oli helppoa ja siinä menetti PIK-12 300—400 m korkeutta variometrin ollessa matkan varrella pahimmillaan n. 5 m/s las-kevan puolella. Klo 14.30 löysivät Johansson—Hed-ström toisessa aallossa 3 m/s noston, joka hitaasti hei-kehen vei korkeuteen 4150 m. Täällä loppui sisu, mutta ei nosto, joka vielä oli 0,5 m/s +puolella. Lentoturkit olisivat olleet paikallaan. Päivä jatkui muuten samaan tapaan kuin edellisenkin ja lennot opetettiin auringon laskiessa. Päivän tulos: 10 starttia, 26 tuntia, kaksi HC-alkaa (Ojantakanen, Huovila).

O Torstaina korjattiin Motin laskuteline, joka aa-mulla uhkasi pettää poisputonuden pultin johdosta. Mutta ainahan pultteja löytyi, tällä kertaa Austin-merkkisen kuorma-auton takasilasta. Päätettiin lähettä kiitoskirje englantilaiselle standardisomislautakun-nalle huolellisesta työstä. Lentokunto oli jälleen kor-kealla itäpäivällä. Torstaipäivä — hiihtopäivä.

O Perjantaina oli jälleen aaltoaäättä ja lentotoiminta jatkui. Tuulen suunta ja voimakkuus olivat ennallaan. Starttimääräksi tuli 26, lentoaikaa kertyi 32 tuntia 13 min. Päivän aikana lennettiin yksin HC-alka (K u k a), neljä lupakirjaa valmiiksi ja Johansson saavutti PIK-5:lla 3100 m:n korkeuden ensimmäisessä aallossa. Olimme kuin kansakoulun alaluokke käynnillä kara-melittehtaassa!

O Sumuisen lauantaipäivän jälkeen seurasi kaunis sunnuntai, josta muodostui leirin ainoa termiikkipäivä. Tintit nousivat vastakkaisen rannan kuusimetistä ja kantoivat aina pilvirajaan saakka, n. 1700 m:iin. Nousunopeudet vaihtelivat 0,5—3 m/s, mutta cumulusien elinikä oli varsin lyhyt. 26 starttia ja 14 tuntia 11 min. lentoaikaa oli päivän tulos, johon sisältyi useita lupa-kirjalentoja. Itäpäivällä innostuttiin lentämien silmu-koita herättien kauhua ja hämmästyttä turistin kes-kuudessa.

O Joka-toinen-päivä-lentosäättä-sääntö piti paikka-nsa maanantaina, jolloin raivosi hirvunen myrsky idästä päin. Koneet oli vedetty aivan rantapenkkaan kiinni, missä ne hyvin säilyivät voimakkaimmilta puus-kiilta. Tiistaina oli tuuli jälleen kääntynyt entiseen suuntaan ja aallot muodostuivat entiseen tapaan. Saim-me ensimmäisen kerran leirin aikana ihailta komeita aaltopilviä, jotka heti aamusta lähtien muodostuivat eri kerroksissa 1500 m:stä ylöspäin lähtien, ohuita hun-tuja ja paksumpia, pitkiä suikaleita, joitten poikki-leikkaus välillä oli aivan selvästi käsikirjan mukainen eli linssimäinen. Lopulta muodostui kuitenkin n. 2300 m:n korkeudessa iso, ruman näköinen pilvi, joka ilmei-sesti yhdessä länneestä päin tulevien yläpilvien kanssa antoi meidän tietää, että nyt oli leikkiminen lopussa — ja niin olikin, aallot häyppivät ehkä puolen tunnin si-sällä. Olimme kuitenkin ehtineet lentää kaksi HC-ai-kaa (Yllö, Mäkinen) ja paras saavutettu korkeus oli 2700 m. Tämän jälkeen yritettiin muutamaa ker-ran lentää rinnetuulussa, mutta tämä oli heikko ko ja puhalsi väärästä suunnasta.

O Tämä olikin leirin viimeinen lentopäivä, sillä keskiviikkona satoi jälleen lunta ja aloitimme pakkaa-misen. Paljon on jäänyt kertomatta, paljon hauskaa, mitä tapahtui kämpässä ja sen lähiympäristössä (mi-hin kuuluu hotelli, pujottelumäki, Kelmön maja ym.). Mainittakoon lyhyesti muonasta, että ensi kerralla ei oteta veripalttua mukaan. Sen sijaan näkkelipä- ja margariinitehtaitten kannattaisi pystyttää filiaalit läh-emmä Pallastuntureita. Ja turistihotelli on laajen-nettava ja sen henkilökunnalta olisi vaadittava lujem-mat hermot. Mutta ehkä kuka tahansa kaapeene, kun tulee Tonava-merkkinen pikkubussi vierailulle täynnä merirosvoja ja Karva-Sputnik kotolla!

Yhteen veto:

Leirikaika 31. 3.—10. 4., osanottajia 24 (PIK 10, Pori 5, Lahti 2, Rovaniemi 5 + 2 kunniavierasta)

Koneet: PIK-12, 2 kpl PIK-5, 1 kpl Grunau Baby, Tiger Moth

Starttimäärä: 92. Lentoaika: 117 tuntia 19 min., 7 HC-alkaa, 7 lupakirjaa, paras aika 8 tuntia 7 min. (Sa-lo) PIK-5, suurin korkeus 4150 m PIK-12 (Johansson/Hedström), 3100 m PIK-5 (Johansson). — Toivottavasti Pallaksella ei ensi keväänä ole liikaa tungosta!

Kiitokset:

Essolle, Shellille ja Unionille polttoainelahjoituksista Metsätutkimuslaitokselle Jannelan kämpästä Arabialle kuorma-autosta Kallelle ja Svenalle huolellisesta ajasta monelle muulle muonasta Haijelle lennonjohtajuudestaan ja kärsivällisyydes-tään

Jaskalle hinausintohimosta
Juhalle laulusta ja vilpittömästä naurusta.
Asiallisemmin leirin aaltovirtauksista ensi nume-rossa.

Icharos Jr